

2563 TRALJIC, Mahmud. (In memoriam) Muhamed
Okç Tajib Okç. *Anali Gazi Husrev-begove Biblioteke*,
7-8 (1982) pp.275-277

— Okç, M. Tayyib

TÜLÜCÜ,

Süleyman (Dr.), "Merhum Prof. M. Tayyib Okç'in Eserleri Üzerine", **Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 5, (1982), 253 - 257.

103 MAYIS 1993

219

05/04/15
50015

NAKIČEVIĆ, Omer. Iskrice iz korespondencije dvojice profesora, Tajjiba Okića i Hafza Omera Mušića. *Zbornik Radova Fakulteta Islamskih Nauka u Sarajevu*, 14 (2010) pp.247-260. [With abstracts in Arabic on p.259 & English on p.260: "Scintilla from the correspondence between Tajib Okić and Hfz. Omer Mušić".]

22 Haziran 2015

GAZI HUSREVBEGOVA MEDRESA U SARAJEVU

Tajib Okić prof.

Islamska tradicija I

Sarajevo, 1982.

15 SUBAT 1993

Tayyib Okić

DAS UNBEKANNTE BOSNIEN

Europas Brücke zur islamischen Welt

von

SMAIL BALIĆ

Türkiye Diyanet İşleri İslâm Ansiklopedisi Kütüphanesi	
Kayıt No. :	14727
Tasnif No. :	949.7 BAL. U

1992

BÖHLAU VERLAG KÖLN WEIMAR WIEN

‘Otmān ibn Ibrāhīm Bošnaq, ein Zeitgenosse des ‘Omar Efendi-Elkazo-
vić-Čaušević. Von ihm stammt das Werk *Tahqīq an-niyyāt* (Überprüfung der
Absichten), in dem die Überlieferungen über den moralischen Wert religiöser
Handlungen zusammengetragen wurden.⁴⁷

‘Otmān ibn Muḥammad Sālim Šehdī, Aqowah (Bjelopoljac), gest. 1769,
Sekretär des bosnischen Wālī Ḥekimoğlu ‘Alī Paša, dann höherer Sekretär
(*ḥwāḡegān*) des kaiserlichen Diwans und Stifter einer öffentlichen Bibliothek
in Sarajevo, reiste 1758 als osmanischer Botschafter nach Rußland und legte
seine Reiseeindrücke in einem Itinerarium, *Rusyā Sefāretnāmesi*, nieder. Er
versuchte sich auch als Dichter. Ein Exemplar seines *Diwān* liegt in der Süley-
maniye-Bibliothek in Istanbul.⁴⁸

Ešref Rušen (1865–1919), ein berühmter türkischer Dermatologe, ist bosni-
scher Herkunft. Er machte sich besonders durch seine Arbeiten über die endo-
gene Syphilis verdient. Das wichtigste Werk: *Frenginin teğelliyatı haritası*
(Atlas über die Verbreitung der Syphilis).

Rustam Paša (Opuković), gebürtig aus Butmir bei Sarajevo, gest. 1561, der
Großwesir des Sultans Süleyman II. des Großen (1520–1566), tat sich nicht
nur als Staatsmann, sondern auch als Fachmann für Finanzwesen und als
Mäzen der Wissenschaft und Kunst hervor. Er hinterließ eine Chronik der
Osmanen-Dynastie (*Tārīḥ-i āl-i ‘Otmān*), die sich an frühere Annalen dieser
Art eng anlehnt. Lediglich in ihrem Schlußteil kommt eine freiere, selbständi-
gere Darstellungsmethode zum Ausdruck. Diese Chronik ist ein wertvoller
Beitrag zur osmanischen Geschichte. *Rustam Pašas* Autorenschaft ist von eini-
gen Zweifeln überschattet, doch es steht fest, daß sie nur durch die persönliche
Anteilnahme *Rustam Pašas* an ihrem Werdegang entstehen konnte. Dieser
Staatsmann förderte auch sonst die Geschichtsforschung. Seiner Anregung
folgend, hat z. B. *Nasūḥ al-Miṭraqī* die osmanische Eroberung von Szyklos,
Estergon und Székesfehérván (Stuhlweißenburg) in Ungarn in einer Schrift *Tā-
rīḥ-i fetḥ-i Sikloš* beschrieben. Er ließ auch ein wichtiges Werk der persischen
Historiographie, die Universalgeschichte *Rawḡat aš-šafa* (Der Garten der
Lauterkeit) von *Mīrḥond*, gest. 1498, ins Türkische übersetzen.

Šālih Šidqī Maḥmūd-Qāḏizāde (Mahmudkadić), gest. 1814, ist Autor einer
Monographie über den 1. Serbischen Aufstand gegen die Türken (1804–1813).
Das Werk — betitelt mit *Şirph ra‘āyanın tuğyān we tenkili we Belgrād qal-
‘asının şūret-i istiḥlāsī* — ist ein markantes Denkmal der bosnisch-osmani-
schen historischen Literatur und ein geeignetes Objekt für ihre Erforschung.
Im Zentrum des Geschehens steht nicht etwa der herrschende Sultan Maḥmūd
II. (1808–1839) oder der Oberkommandierende Ḥuršīd Aḥmad Paša, sondern
das bosnische Heer. „Der starke Patriotismus des Verfassers, eines Bosniers
nach der Geburt und nach dem Bewußtsein von seiner Zugehörigkeit, sowie
eine klar erkennbare Einschätzung der außergewöhnlichen Lage von Bosnien
und den Bosniaken innerhalb des Osmanischen Reiches verleihen diesem

Werk einen breiteren kultur-historischen Wert.“⁴⁹ Von diesem Verfasser
stammt auch ein Brief- und Dokumentensteller, den er als Qāḏī von Pljevlje
zusammengestellt hat.

Selāmī hat 1589 eine kleine, jedoch nach *al-Būḡis* Urteil wertvolle Abhand-
lung über Körperhygiene, *Risāla fi ḥ-ṭahāra*, niedergeschrieben. Über den
Verfasser ist nur so viel bekannt, daß er gebürtig aus Sarajevo ist.⁵⁰

Tayyib (Tajib) Okić, gest. 1977, fiel eine hervorragende Rolle als Erneuerer
der islamischen Traditionswissenschaft (*‘ilm al-ḥadīth*) und der Qur’an-Exege-
se (*‘ilm at-tafsīr*) in der Türkei zu. Länger als zwei Jahrzehnte wirkte er als
Professor an der Theologischen Fakultät der Universität Ankara. Von seinen
wichtigeren Werken seien hier erwähnt: *Bazı hadis meseleleri üzerinde tetkik-
ler* (Untersuchungen über einige Ḥadīth-Fragen), *Osmanlı devrinde Balkanlar-
daki ihtidalarla ilgili bazı vesikalar* (Einige Urkunden im Zusammenhang mit
Übertritten zum Islam auf dem Balkan der osmanischen Zeit), *Bir tenkidin
tenkidi* (Kritik einer Kritik), *Uşul al-ḥadīs* (Terminologie und Methodik der
Traditionswissenschaft), *Sarı Saltıkta ait bir fetwa* (Ein Rechtsvotum betref-
fend Sarı Saltık) und *Gazi Husrev Beğ ve onun Saray-Bosna’daki camiine bir
minare daha ilāve edilmesine dair bir vesika* (Gāzī Ḥusrewbeg u. eine Urkun-
de über die Hinzufügung eines weiteren Minaretts an seine Moschee in
Sarajevo).⁵¹

Sayfalḥaqq ibn Muşliḥaddīn al-Bosnawī at-Trāwnikī, Abū Bakr, aus dem
17. Jhd., Schüler des Ḥalwetī-Scheichs *Muşliḥaddīn al-Użi‘ewī*, gest. 1642,
kommentierte unter dem Titel *An-Nūr an-nabawī fi šarḥ al-Ġaznawī* das von
al-Ġaznawī, gest. 1197, verfaßte Prolegomena (*al-Muqaddima*) zu der islami-
schen Kultus- und Rechtslehre in der Fassung der hanafitischen Schule.

Sayfallāh ibn Šālih al-Bosnawī Proho, gest. 1932, Professor der Scheriats-
richter-Schule in Sarajevo und einer der letzten Vertreter der osmanischen
Gelehrsamkeit in Bosnien, verfaßte drei Dutzend religiöse, rechtliche und
pädagogische Schriften in arabischer, türkischer und — wie er konsequent
immer sagte — bosnischer Sprache. Seine religiös-didaktische Aljamiado-
Dichtung *Smrt hazreti Fatime* (Tod der hochwürdigen Fāṭima) wurde mehr-
mals herausgegeben.

Seine wichtigeren Werke in arabischer Sprache sind: *Kitāb an-nikāḥ* (Hand-
buch des Eherechts), *Zubdat al-farā’id* (Kompendium des Erbrechts), *Aḥsan
al-wasila fi ma‘rifat al-wiṣāya wa’l-waṣīyya* (Die beste Methode, sich mit der
letztwilligen Verfügung und der Art des Testamentsschreibens vertraut zu
machen), *Hadiyyat aṭ-ṭullāb fi uslub muṭāla‘at al-Kitāb* (Gabe für die Schüler
über die Methodik des Qur’an-Lesens) und *Nuzhat ar-rā’id: šarḥ Zubdat al-
farā’id* (Erquickung für den Wegsucher: Ein Kommentar auf *Zubdat al-
farā’id*). Das letztgenannte, zweibändige Werk behandelt — wie das Grund-
werk *Zubdat al-farā’id* — die Probleme des islamischen Erbrechts.

Türkisch hat er hauptsächlich über das korrekte Qur’an-Lesen und die ara-
bische Grammatik geschrieben. Rein religiösen Charakters ist das Traktat

Prilozi, br. 25 1975 Sarajevo

Odgovorni urednik:

Dr SULEJMAN GROZDANIĆ

Tehnički urednik i korektor:

FEHIM SPAHO

Adresa redakcije:

Orijentalni institut, Sarajevo
Veljka Čubrilovića 5/III

U finansiranju ovog broja časopisa učestvovala je Republička zajednica za naučni rad Bosne i Hercegovine

Štampa NIŠP »Oslobodjenje«, Sarajevo — Za štampariju graf. inž. Petar Skert

Okic, Muhammed Tayyib (S. 9)

IN MEMORIAM

OMER MUŠIĆ

1903—1972

10. aprila 1972. godine umro je u Sarajevu Omer Mušić, dugogodišnji saradnik Orijentalnog instituta u Sarajevu. Rođen je u Sarajevu, u obrazovanoj porodici, 23. juna 1903. godine. Osnovno obrazovanje, četiri razreda okružne medrese i Šerijatsku sudačku školu završio je u rodnom mjestu. Od 1926. godine radi kao predmetni učitelj na Šerijatskoj gimnaziji, gdje se nalazi sve do 1945. godine, kada je ta škola ukinuta. Poslije rata radi na II muškoj gimnaziji u Sarajevu. Kada je na novoosnovanom Filozofskom fakultetu u Sarajevu otvorena Katedra za orijentalistiku, Mušić je među njenim prvim polaznicima i prvi diplomirani orijentalista. Na toj Katedri je sve do smrti bio honorarni saradnik, predajući arapski jezik. Istovremeno sa Katedrom za orijentalistiku osnovan je i Orijentalni institut u Sarajevu, gdje Mušić radi od 1950. do 1965., kada odlazi u mirovinu.

Najveći dio života Mušić je utrošio radeći kao profesor u srednjim školama i na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Na ovim prosvjetnim ustanovama radio je predano i s ljubavlju, tako da je ostao u sjećanjima onih, koji su od njega učili, kao izuzetno prijatan i pristupačan čovjek. Međutim, posao u prosvjeti, naročito u periodu dok je bio profesor u srednjim školama, nije mu dopustio da na polju nauke da onoliko koliko je mogao, a njegove mogućnosti uistinu nisu bile male, o čemu svjedoče njegovi radovi. Prije svega, znao je arapski, turski i perzijski jezik tako dobro da su izvori i literatura na tim jezicima, bilo da se radilo o rukopisima ili štampanim djelima, bili za njega glavni instrumenti za rad.

Najveći Mušićev doprinos nauci je niz studija i kritički izdate građe iz kulturne baštine u Prilozima za orijentalnu filologiju, ali vrlo značajan je i njegov posao na obradi rukopisnog fonda Orijentalnog instituta u Sarajevu. U inventarskoj knjizi rukopisa Orijentalnog instituta Mušićevom rukom je opisan imponentan broj od 2950 kodeksa. Neke rukopise je vrlo detaljno opisao, tako da je skratio put onima koji će pripremati kataloge rukopisa Instituta.

İSLÂM TETKİKLERİ ENSTİTÜSÜ
DERGİSİ

11 AGUSTUS 1978

(REVIEW OF THE INSTITUTE OF ISLAMIC STUDIES)

Kurucusu :
Ord. Prof. Dr. Z.V. Togan

Müdür — Editor
Prof. Dr. Salih TUĞ

CİLD — VOLUME : VII
CÜZ — PARTS : 1-2
1978

Edebiyat Fakültesi Basımevi
İSTANBUL
1978

3. 'Āmān fī 'Ammān : Ürdün'ün başkendi Amman'da geçen iki yıldan ve buradaki siyâsî mücadelelerinden bahseder. 1925 yılında basılmıştır.

4. Dîvân : Şiirlerinden meydana gelmiştir. 1925 yılında basılmıştır.

M. Âkif AYDIN

M. Tayyib Okıç
(1902 - 1977)

9 Mart 1977 günü Tayyib Okıç'ın vefatıyla Türkiye, en iyi İslâm bilginlerinden, balkanolog ve arabistlerinden birini kaybetmiştir. Okıç, Türkiye sınırları dışında da büyük bir bilgin olup, kişiliğinde geleneksel İslâm bilimi ile metodik Batı bilimini çok başarılı bir şekilde birleştirmişti. İlim mevzuundaki yardımseverliği, kendisine dünyadaki birçok âlimlerin sevgi ve arkadaşlığını kazandırmıştır. Okıç, İslâm ananevî bilimine geniş ölçüde hizmet göstererek modern Türkiye için Ankara Üni-

* Rahmetli'nin «Hayatı ve Eserleri» ile ilgili bir makale daha sağlığında neşredilmişti: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 1969 Yılı Mezunları Albümü, Ankara 1969.

versitesi, İlahiyat Fakültesinde büyük rol oynamıştır. Bilhassa *ilm-i hadiste* öncülük yapmıştır. Çok sayıda genç bilgin, Türk halkının sözü geçen aydınları bu büyük âlimin öğrencileridir. Okıç, son olarak Erzurum'da Atatürk Üniversitesindeki İslâmî İlimler Fakültesinde ders veriyordu. Merhum, Osmanlı kültürünün son yetkin temsilcilerinden olup bu kültürü çok modern bir anlayış ve ilim yönünden etkileyici bir şekilde sunardı.

Okıç, 1 Aralık 1902 tarihinde Doğu Bosna'da Gračanica'da dünyaya geldi. Sonraları Bosna Reis'ül-Ulemâ'sına vekillik eden Mehmed Tevfik Efendi Okıç'ın oğluydu. 1925'te Saray Bosna'da «Mekteb-i Nuvvâb»¹** bitirdikten sonra Zagreb ve Belgrad'da hukuk okudu. Öğrenimini Belgrad'da bitirdi. Bundan sonra yeni bir tahsile başladı: Doğu bilimleri (şarkiyat) ve edebiyat. Okıç, bu öğrenim yıllarını Paris'te Sorbonne'da geçirdi. Doktora tezi olan *Hasan Kâfi de Bosnie: Sa vie et ses oeuvres avec une traduction de son ouvrage Nizâm al-'ulamâ'* adlı eserini burada hazırladı. Fakat bu eseri yayınlamadı. Arap dili ve edebiyatı üzerinde incelemeler yapmak için bir süre Tunus'ta *Zeytuniyye* Üniversitesinde bulundu. 1939 senesinde Belgrad Üniversitesi kendisine bir diploma ile *agrégé* profesörlük unvanını verdi.

Bundan sonra Saray Bosna'daki İslâm lisesinde (*Şeriatska gimnaziya*) ve Üsküp'te Kral I. Aleksandar *Büyük Medresesinde* profesörlük yaptı. Türkiye'nin 1945 yılında Hitler Almanyasına harp ilân etmesini müteakip Alman esaretine düştü. 1943 yılından o zamana kadar Okıç, Belgrad'daki Türk elçiliğinde mahallî sekreterlik yapmıştı. Harpten sonra Türkiye'ye geçti. Yugoslav ordusunda yedek subaylık ta yaptı.

Okıç 1945-49 arasında geçirdiği güç yıllardan sonra ilmi araştırmalarında asıl başarıya Türkiye'de ulaştı. Büyük bir güç ve çaba ile Başbakanlık arşivinde ve İstanbul kütüphanelerinde tetkikler yaptı. Bu arada tarih ve edebiyat tarihi için büyük önemi olan çok sayıda eser üzerinde çalıştı. Merhum, eski İslâm edebiyatı eserleri meraklısıydı. Daha Yugoslavya'da iken el yazıları ve belgeler toplamaya başlamıştır. Bu eserler, tahminen Saray Bosna'daki akrabalarında bulunmaktadır. Eski belgeleri bir araya getirirken özellikle Boşnak İslâmî eserleri (*Bosniaca islamica*) üzerinde duruyordu. Milliyet bakımından şuurlu Boşnak olup, Bosna halkının ve kendisinden daha genç memleket severlerin üzerinde geniş çapta etkisi olmuştur.

Okıç'ın edebî ve ilmi araştırmalarında ağırlık noktası olarak Balkan

** Kadı Yetiştirme Enstitüsü (Şeriatska sudačka škola).

Prof. M. TAYYİB OKIÇ ARMAĞANI

11 HAZİRAN 1999

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	63564
Tas. No:	297 TAY.O

Sevinç Matbaası, Ankara - 1978

M. İlahiyat Genel: 11057

İÇİNDEKİLER

T. GÜLLAP	Prof. M. Tayyib Okıç için	VII
İ. CERRAHOĞLU	Profesör Tayyib Okıç	IX
İ. CERRAHOĞLU	Prof. Muhammed Tayyib Okıç'ın İlmî Çalışmaları ve Eserleri	XIII
M. UĞUR	Vefatına Tarih	XXIX
A. N. TARLAN	Değerli Âlim ve Büyük İnsan Tayyib Okıç	XXXI
M. T. GÖKBİLGİN	Prof. M. Tayyib Okıç ve Bosna-Hersek Tarihi, Bosna Eyaleti	XXXVII
O. CİLACI	Tayyib Hoca'dan Hâtıralar	XLIX
S. ATEŞ	Saraybosna ve Gazi Husrev Bey Kütüphanesi.	1
M. HAMİDULLAH	Halku'l-Kâinât ve Aşlu'l-Envâ' hasebel-Kur'an Ve'l-Müfekkiriye'l-Müslimin	9
M. GRIGNASCHI	Un Acte De «Foi» De L'epoque Seldjoukide	39
İ. Baliç, WIEN	«Klaggesang Von Der Edlen Frauen Asan Agas»... ..	47
S. M. YUSUF	The Supremacy Of Shari'at Law In Islamic Society	59
A. KARAHAN	Abdurrahman Cami'nin Seyyid İbrahim Osmanzade Tarafından Tercüme Edilmiş Bilinmeyen Bir «Kırk Hadis Tercümesi»	71
Z. KİTAPCI	The Early Turks In Arab Countries In Omayyad Period... ..	87
E. KAYDU	Türklerde Kutsal Hükümdarlık	97
S. YILDIRIM	Hadisleri Kur'anla Karşılaştırma Meselesinin Kaynakları	105

Prof. M. Tayyib OKIÇ ARMAĞANI

[Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi]

Ankara, 1978, s.

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

20 OCAK 1994

**Kasim
Hadžić**

**Profesor
Muhammed
Tajjib-ef.
Okić**

U Ankari je 9. marta 1977. umro univerzitetski profesor Muhammed Tajjib efendija OKIĆ. Nakon sedmicu dana, 16. marta 1977. klanjana mu je džezaza pred Begovom džamijom i ukopan je na Novom gradskom groblju u Barama, kod Sarajeva. Osim rodbine džezazi je prisustvovao i veliki broj prijatelja i poštovalaca rahmetlije, među kojima je bilo i nekoliko njegovih nekadašnjih učenika. Opraštajući se nad otvorenim grobom od rahmetlije predsjednik Starješinstva Islamske zajednice u SR BiH profesor dr Ahmed ef. Smajlović je između ostalog rekao:

Znam da ima mnogo onih, bilo tvojih prijatelja, bilo tvojih učenika, koji te više poznaju od mene. Mnogi su imali priliku da te susreću, da te susreću i da s tobom razgovaraju. Nisam imao priliku da doživim ništa od toga. Čuo sam o tebi mnogo od svog profesora rahmetli Ibrahim ef. Imširovića, još u Gazi Husrevbegovoj medresi, zatim od tvojih brojnih prijatelja, a isto tako od tvojih po svijetu razasutih studenata koje sam susretao na Al-Azharu, ali i na mnogim drugim mjestima. Oni su nosili o tebi najljepše svjedočanstva kao čovjeku, kao prijatelju i kao profesoru. Mnogi su spomenali lijepu Bosnu i Hercegovinu, kao i Jugoslaviju, preko tebe i kroz tebe. Postajući tvoji učenici postajali su i prijatelji zemlje koja te rodila, u čijim si se njeđrima razvijao i na čijim si poljana-

MERHUM PROF. MUHAMED TAJIB OKIĆ

U srijedu, 9. marta ove godine, preselio je u Ahirak na Ahiret Muhamed Tajib ef. Okić, profesor ankerskog univerziteta, mnogostrani pisac, kulturni i javni radnik. Dženaza mu je obavljena 16. marta u Sarajevu, gdje je, po vlastitoj oporuci, prenesen i pokopan. Dženazi je prisustvovao veliki broj njegovih prijatelja i poštovalaca. Sa rahmetli profesorom se nad otvorenim grobom oprostio predsjednik Starješinstva Islamske zajednice za Bosnu i Hercegovinu Dr. Ahmed ef. Smalović.

Muhamed Tajib Okić je rođen u Gračanici 1902. godine, gdje mu je otac Hafiz Mehmed Tevlik ef. bio muderis i upravitelj Osman kape-tanove medrese. Porodica Okića živi u Sarajevu od 1910. godine, kada je Hafiz Mehmed ef. bio izabran za člana Ulema medžlisa Bosne i Hercegovine, gdje je jedno vrijeme vršio duž-nosti reis ul-ileme Mekteb (Buzadži Hadži Ha-sana), osnovnu školu, Okružnu medresu i Še-riatsku sudačku školu. Muhamed Tajib je pola-zio i završio u Sarajevu. Tečaj latinskog jezika i književnosti pohađao je na zagrebačkom Filo-zofskom fakultetu. Pravni fakultet je također pohađao u Zagrebu, a završio u Beogradu. Iza toga je otišao u Paris i upisao se na Sorboni na Filozofski fakultet. Kasnije je završio i Visoku škole orijentalnih jezika, također u Parisu. Na specijalizaciji je bio u Tunisu na univerzitetu "Zejtunijje", gdje je specijalizirao arapski jezik i arapsku književnost. Nostrifikaciju stranih dip-loma je izvršio na beogradskom univezitetu. Dok je boravio u Parisu bio je prijavio i dok-torsku tezu o Hasanu Kafiji Pruščaku. Međutim II svjetski rat i poratne prilike su omele ovaj njegov rad.

Po povratku u domovinu bio je prvo vje-roučitelj-kateheta na I muškoj gimnaziji u Sara-jevu, Od školske 1934-35. godine do aprils-kog rata 1941. godine bio je profesor na Velikoj medresi u Skopju, gdje je predavao tefsir, ha-dis, arapski jezik, historiju Islama, a jednu godi-nu i francuski jezik. Po dolasku u Sarajevo 1941. godine bio je dvije školske godine profes-ori na Šerijatskoj gimnaziji. Od polovine 1943. godine radi u Turskom poslanstvu u Beogradu u svojstvu sekretara Poslanstva. Kada su diplo-matski odnosi između Turske i Njemačke bili prekinuti u drugoj polovini 1944. godine, i Okić je zajedno sa ostalim osobljem Turskog posla-nstva u Beogradu otpremljen u internaciju u Njemačku, gdje je ostao sedam mjeseci. Po oslobodjenju iz internacije u aprilu 1945. godine bio je u Beogradu u državnim arhivu u

listu i kalendara Gajret, koje je izdavalo istoimeno društvo u Sarajevu. U kalendaru Gajret za godine 1937., 1939. i 1941. Okić je objavio radove: Islamska tradicija, Jedan zaboravljeni istoričar XVII vijeka (Ahmed Hadžinesimović iz Prusca) i Avala (kod Beograda). U prvome radu (Islamska tradicija) pisac je dao zaokružanu cjellnu o hadisu kao izvoru Islamske vjere, o hadisu kao nauci i doprinosu Muslimana Bosne i Hercegovine ovoj nauci, dok je u drugom radu prikazao historičare Muslimane iz Bosne i Hercegovine, čija su djela do danas pronađe-na, a posebno o Hadžinesimoviću, koji je kao ratni zarobljenik proveo duže vremena u rus-kom zarobljeništvu, što je sve opisao u svome djelu, koje je Okić detaljno prikazao.

U listu Gajret Muhamed Tajib ef. je objavio čitav niz članaka, u glavnom iz kulturne histori-je. Da spomenemo samo neke: Džabić (Ali Fehmi ef.) kao naučnik u očima stranog svijeta (1927.); Hasan Kafi Pruščak, naš najveći misli-lac XVI vijeka (1928.) Hasan Bosnevi (1934.); Mirza Abdurahman Malić (1936.); Musa Čazim Čatić (1925.); Dr. Safvetbeg Bašagić (1926.) i dr. U Gajretovoj biblioteci, svezak broj 13, iza-šao mu je pregledan članak Islamski filozofi. to je materija o kojoj se kod nas dosta slabo pisa-lo, pa je otuda vrijednost ovog rada veća.

Osim Gajreta, rahm. Okić je saradivao i u drugim listovima kod nas. Tako je u časopisu Pregled (1934.) objavio članak Orijentalistika u Jugoslaviji; u listu Slobodna riječ (1930.) Hodža Kadri, gdje je prisao o, kod nas malo pozna-tom, Kadri Nasih Pajiću, rodom iz Konjica, a koji je u mladoturskom pokretu igrao vrlo važ-nu ulogu i koji je radi svojih nazora morao emi-grirati iz Turske. Nastanio se u Parisu, gdje je i umro. U sarajevskoj Jugoslovenskoj pošti ob-javio je također nekoliko članaka: Kako je Had-ži Mustafa iz Bosanskog Novog putovao u Meku prije 170 godina (1937.); Merhum Ali Ruždi bej Kapić (1938. i dru. Osim toga napisao je prikaze na brojne publikacije ili se samo osvrnuo na njih.

Koliko je saradivao u domaćim listovima i časopisima, ništa manje nije ni ono što je obja-vio u turskim edicijama ili u drugim zemljama. U Turskoj je saradivao u brojnim listovima: An-kara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Hak-ses Dergisi, Yeni Umid Dergisi, Universite ve Köy Dergisi, Dihanet dergisi i dr. Zapažena je Okićeva saradnja i u Islamskoj enciklopediji (na turskom jeziku) kao i turskoj enciklopediji. U Islamskoj enciklopediji (İslâm Ansiklopedisi) čitavi raspravu

1000 x 3 a Muharrem ob. Gurez dila

Prof. M. TAYYİB OKIÇ

Muhammed Tayyib Okıç, Bosna ve Hersek Reisu'l-Ulemâ (Şeyhu'l-İslâm) Muavini, Yayıte (Yayça) li, Yüsun oğlu Muhammed Tevfik Efendinin oğludur. Annesi, Graçanitsa'lı Mustafa Hacıç kızı Hasibe Hanımdır. Babasının, Osman Kapudan Medresesi müderris ve Müdürlüğü sırasında, Şimali Bosna'nın Tuzla sancağına bağlı Graçanitsa Kasabasında, 1 Aralık 1902 tarihinde dünyaya gelmiş ve 1910 tarihine kadar orada kalmıştır. Bosna ve Hersek Müslümanlarının Avusturya-Macaristan Hükümetine karşı açtıkları, ve on sene devam eden çetin mücadeleden sonra kazandıkları din ve vakıf işleriyle dini öğretim sahasındaki muhtariyetin ilâmı üzerine babası, Ulemâ Meclisi (Meşihat-i İslâmiyye) azalığına ve Reisu'l-Ulemâ Muavinliğine seçilmiş, bu sebeple de Saray - Bosna'ya gelip yerleşmişlerdir.

M. Tayyib Okıç tahsil hayatına bu şehirde başladı. Evvelâ, «Bozacı Hacı Hasan Efendi İslâm Mektebi İbtidaisi» ni (Diploma 1/1,1331/1913), sonra «Bendbaşı Rüşdiye Mektebi» ni (Dip. : 26.8.1916 tarih, 46/2161 nu. 1) bitirmiş, ve daha sonra, yeni kurulmuş modern bir ilâhiyat koleji olan «Okružna Medresa» dan diploma almış (tarih : 12 Mayıs 1920, nu. 19); Müteakiben de, 1925 yılında, İslâm Hukuku ve İlahiyat Mektebinde (Şeriatska Sudačka Škola) mezun olmuştur. 28.6.1925 tarih ve 8/347 numaralı diplomasının son fıkrası şöyledir : «Müşâ-rün ileyh, kanun gereğince imtihan verip tahsilini bitirdiğinden dolayı kendisinin, İslâm ilimleriyle ilgili bütün vazifeleri ve bilhassa şer'i hâkimlik vazifesini ifâ etmeye ehil olduğu tesbit edilmiştir».

Bundan başka, Zagreb Üniversitesi Edebiyat Fakültesindeki Latin dili ve Edebiyatı kursunu bitirdi, imtihan vererek diploma aldı (12.10.1926). Aynı zamanda Zagreb Üniversitesinin Hukuk Fakültesine devam etti. (Hukuk Ab-solutorium'unu, naklen geçtiği Belgrad Hukuk Fakültesinden almıştır : 29.10.1930, nu. 11182).

Müteakip yıllar M. Tayyib OKIÇ'ı Paris'de görüyoruz; buradan da birkaç diploma sahibi olmuştur: Sorbonne Edebiyat Fakültesi (Faculté des Lettres) Lisans Diploması —Licencié ès Lettres— (ta. : 12.3.1929, nu. : 459); «Hasan Kâfi de Bosnie, sa vie et ses oeuvres, avec la traduction de son ouvrage «Nizâmu'l-Ulemâ» isimli Doktora Tezinin Imprimatur'u (10.7.1931); ve Şark Dilleri Okulu (Ecole Nationale des Langues Orientales Vivantes) : (Arab ve Türk Dili ve Edebiyatı : Dip. ta. 31.7.1928, nu. 630; Fars Dili ve Edebiyatı : Dip. ta. 14.2.1930, nu. 690).

Müteakiben Tunus'da «ez-Zeytûniyye» Üniversitesi ile, Arab Dili ve Edebiyatı Yüksek Okulu'nda (Ecole Supérieure de Langue et de

Littérature Arabes) intisas yaptı. Agrégation imtihanını (a. Şarkiyat, b. Yugoslav Tarihi, c. Sırp-Hırvat Dili ve Edebiyatı) Belgrad Üniversitesi'nde kazandı (Agrégé profesörlüğü diplomasının tarihi : 28.4.1930, numarası : 11514 tür).

Kısa bir müddet, Saray Bosna'daki Birinci Erkek Gimmaziyası ile, iki sene müddetle Şer'i Gimmazija'da (Seriatska Gimmazija) hocalık yapmış olan Tayyib OKIÇ, Üsküb'deki Kral Birinci Aleksandır Büyük Medresesinde (Velika Medresa Kralja Aleksandra I) yedi yıl (1934-1941) Tefsir ve Hadis dersleri okutmuştur. İkinci Cihan Harbinin patlaması üzerine vazifesini Saray Bosna'ya nakletti (1941). İki sene sonra da, Türkiye'nin Belgrad Sefaretinde, bir buçuk seneye yakın bir müddet, mahalî sekreterlik ve mütercimlik vazifesinde bulundu. Türkiye ile Almanya arasındaki münasebatın kesilmesi üzerine, Sefaretin diğer personeliyle birlikte, sekiz ay Almanya'da enterne kaldı ve oradan 10 Nisan 1945 tarihinde, İkinci vatani edinmiş olduğu Türkiye'ye geldi.

Önce İstanbul'da Başbakanlık Arşivi ve kütüphanelerde, beş sene müddetle ilmi araştırmalarda bulunup, aynı zamanda bazı hususî müesseselerde çalıştı.

1949 senesinin sonlarına doğru, Ankara Üniversitesi'ne bağlı bir İlahiyat Fakültesinin kurulması üzerine, resmen davet edilip, mezkûr fakültenin Hadis Profesörlüğüne seçildi. Dogmatik İlimler Kürsüsü'nün idaresini deruhde etti (6.7.1950). Ertesi sene, Hadis dersine ilâveten, Tefsir dersini de üzerine aldı. Hâlen aynı vazifededir ve bugün için, Profesör olarak Fakültemizce intisab eden Hocaların en kademli durumundadır. Tayyib Hoca, memleketimizde Tefsir ve Hadis ders ve kürsülerinin adeta kurucusu durumundadır. Aynı dersleri 1964-1965 ders yılından beri de Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nde okutmaktadır.

İLMİ HAYATI

Lisansiyât :

Ana dili olan Boşnakçadan başka, (ki bu dil sırpça, hırvatça ve karadağcayı da ihtiva etmektedir), Tayyib OKIÇ, okullardaki edebiyat derslerinde, slovence (slovenaçki) ve Almanca'yı; Üsküb'teki yedi senelik ikameti sırasında, pratik Makedon'ca ve Bulgar'cayı, kısaca, bütün cenûbi Slav dillerini öğrenmiştir.

Paris'te iken, 1927 den 1929'a kadar, Polonya'lı arkadaşı Mihael Domaşeviç'den (kendisine verdiği Arapça derslerine mukabele olmak üzere), Lehçe ve Çekce okumuştur. Menşeyatından ana diline yakın olan bu sair İslav dillerinden ayrı olarak Saray Bosna'daki İtalyan

M. Tayyib Okić'in
barkasidur
Okic papadine
A

OKIĆ MEHMED TEVFIK [Yougoslavie ; Bosnie-Herzégovine ; 1870-1932]

Né en 1870 à Jajce (Bosnie centrale) dans une famille où on était *imâm* de père en fils depuis plusieurs générations. Après avoir terminé la *ruždija* de Jajce, ainsi que l'apprentissage du Coran (le *hifz*), il étudie dans le *medrese* de Banja Luka, jusqu'à son départ (en 1885) pour Istanbul, où il termine, en 1900, les études de théologie musulmane.

De retour au pays, il est d'abord *muderris*, puis directeur du *medrese* de Gračanica (Bosnie centrale) de 1901 à 1910; ensuite (de 1910 à 1932) membre du *Ulema-medžlis* à Sarajevo, et remplaçant du *Reis ul-ulema* pour la Bosnie-Herzégovine. Suspect depuis longtemps aux yeux des autorités autrichiennes qui entravaient son action et ses déplacements (du temps de l'occupation austro-hongroise de la B.-H. [1878-1918] à cause de ses prises de position en faveur de l'action pour l'autonomie religieuse des musulmans de B.-H. [cf. *Et*, s.v. «Džabić»]); il eut à lutter aussi sans cesse contre les milieux conservateurs musulmans qui voyaient d'un mauvais oeil les réformes qu'il cherchait à promouvoir dans le système scolaire. En plus de son enseignement dans les écoles, il donnait régulièrement des cours publics, sur le Coran, le *tafsir*, et les divers thèmes touchant aux sciences religieuses.

Connaissant très bien l'arabe, le turc et le persan (en plus du serbo-croate) il a publié un grand nombre d'articles dans les journaux de Sarajevo et d'Istanbul de l'époque (Cf. *Journal Asiatique*, 1971, p. 361). Pendant ses années passées à Istanbul, il avait préparé un gros ouvrage sur les auteurs de B.-H. ayant écrit en «langues orientales», mais celui-ci a disparu au cours d'un incendie.

Ce fut très certainement l'un des plus importants intellectuels musulmans de B.-H. du début de ce siècle. Il mourut à Sarajevo en 1932.

Bibliographie : *Glasnik Islamske Vjerske Zajednice*, II/7, Beograd, 1934, p. 410-3; M. Čelić, dans *Kalendar Gajreta*, Sarajevo, 1938, p. 240-1; *Preporod*, II/29, Sarajevo, 15.11.1971, p. 6; et M. Traljić, dans *Glasnik Vrhovnog Islamskog Starješinstva*, Sarajevo, 1973/1-2, p. 38-40.

A. POPOVIC

PREŠLJO ABDULAH [Yougoslavie ; Bosnie-Herzégovine ; 1865-1921]

Né à Sarajevo en 1865, il y commença ses études avant de les poursuivre à Istanbul. Après avoir terminé le cursus de droit, il exerça pendant longtemps comme avocat à Istanbul, et acquit une grande réputation dans ces milieux.

Marc GABORIEAU, Nicole GRANDIN, Pierre LABROUSSE et Alexandre POPOVIC, **DIC-TIONNAIRE BIOGRAPHIQUE des SAVANTS et GRANDES FIGURES du MONDE MUSULMAN PERIPHERIQUE, du XIX e Siecle a nos Jours, Fascicule I, 1992 PARIS. pp • 53**

Vefatının 7. Yıldönümünde Prof. M. TAYYİB OKIÇ Hakkında Bazı Notlar

Dr. Süleyman TULUCU
Erzurum A.Ü. İlahiyat Fakültesi
Öğretim Üyesi

İslâmî ilimlere ve Türk-İslâm kültürüne yaptığı hizmetlerle milletlerarası naklı bir şöhrete kavuşan merhum hocamız Prof. M. Tayyib Okıç'ı vefatının 7. yıldönümünde bir kere daha anmak ve hakkında topladığımız notları yayınlamak istiyoruz.

Rahmetli hocamız 1 Aralık 1902 senesinde Bosna'nın Tuzla sancağına bağlı Gračanitsa kasabasında doğmuştur. Babası Bosna-Hersek Reisü'l-Ulema muavini Yayçalı Mehmed Tevfik Efendi, annesi ise Gračanitsalı Hasibe Hanım'dır. 1913'te ilkokulu, 1916'da Rüşdiyeyi Saraybosna'da bitirmiş, o devirde yeni kurulmuş olan İlahiyat kolejinden 1920'de diploma almış, 1925 senesinde de İslâm Hukuku ve İlahiyat Mektebinden mezun olmuştur. 1926'da Zagreb Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Latin Dili ve Edebiyatı kursunu bitirerek diplomasını almıştır. Bundan sonraki yıllarda merhum hocamızı Paris'te tahsilde görmekteyiz. 1928'de Paris'teki "Ecole Nationale des Langues Orientales Vivantes" den Arap ve Türk Dili diploması, 1930'da aynı okuldan Fars Dili ve Edebiyatı diploması ve 1929 yılında da Sorbonne Edebiyat Fakültesi lisans diplomasına sahip olmuştur. 1930'da Belgrad Hukuk Fakültesinden "Hukuk Absolutorium"u ünvanını kazanmıştır. 1931'de "Hasan Kâfi de Bosnie, Sa Vie et Ses Oeuvres, avec la Traduction de son Ouvrage, Nizâmu'l-Ulema" isimli doktora tezinin imprimatur'ünü ve 1939 senesinde de, Belgrad Üniversitesinde "agrégé" profesörlüğü ünvanını elde etmiştir.

10 Nisan 1945'de İstanbul'a gelen Tayyib Okıç Bey, 1950 yılına kadar, 5 sene müddetle Başbakanlık Arşivinde ilmi araştırmalar yapmıştır. 6 Mart 1950'den itibaren İlahiyat Fakültesine mukaveleli profesör olarak tayini yapılmıştır. 1950-1969 yılları arasında İlahiyat Fakültesinde, 1964-1971'de Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde, 1973 Nisanından vefat tarihleri olan 9 Mart 1977'ye kadar Atatürk Üniversitesi (Erzurum) İslâmî İlimler Fakültesinde, çeyrek asrı geçen süre içerisinde, Türk eğitimine unutulmaz hizmetlerde bulunmuştur. (1)

(1) Bk. Prof. Muhammed Tayyib Okıç'ın Hayatı ve Eserleri, "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 1969 Yılı Mezunları Albümü"nden ayrı basım,

1965-66 yıllarında, Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde öğrenci iken Hadis ve Tefsir derslerimize giren merhum hocamız M. Tayyib Okıç Bey vefatı edelli 7 sene oluyor. Onun hayatı ve ilmi faaliyeti hakkında özellikle vefatını müteakip, epey yazı çıkmış (2) ve ayrıca, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi (şimdi İlahiyat Fakültesi), onunla ilgili olarak bir "Armağan" (Prof. M. Tayyib Okıç Armağanı, Ankara 1978, LI+315 s.) nesretmiş bulunmaktadır. Bu bakımdan, onun hayatını kısaca özetledikten sonra, sayın İsmail Balıç'ın yazısından, onun ilmi değerini ve meziyetlerini ifade eden şu satırları yazımıza koymadan geçemeyeceğiz:

"9 Mart 1977 günü Tayyib Okıç'ın vefatıyla Türkiye, en iyi İslâm bilginlerinden, balkanolog ve arabislerinden birini kaybetmiştir. Okıç, Türkiye sınırları dışında da büyük bir bilgin olup, kişiliğinde geleneksel İslâm bilimi ile metodik Batı bilimini çok başarılı bir şekilde birleştirmişti. İlim mevzuundaki yardım severliği, kendisine dünyadaki birçok alimlerin sevgi ve arkadaşlığını kazandırmıştır. Okıç, İslâm ananevi bilimine geniş ölçüde hizmet göstererek modern Türkiye için Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesinde büyük rol oynamıştır. Bilhassa ilm-i hadiste öncüllük yapmıştır. Çok sayıda genç bilgin, Türk halkının sözü geçen aydınları bu büyük alimin öğrencileridir. Okıç, son olarak Erzurum'da Atatürk Üniversitesindeki İslâmî İlimler Fakültesinde ders veriyordu. Merhum, Osmanlı kültürünün son yetkin temsilcilerinden olup bu kültürü çok modern bir anlayış ve ilim yönünden etkileyici bir şekilde sunardı." (3)

Onun vefatından sonra, özellikle eserleri ve ilmi çalışmaları hakkında üç yazı nesredilmiş bulunmaktadır. Bunların ilki, seçkin öğrencilerinden sayın Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu (4), ikincisi, arkadaşı sayın İsmail Balıç (5) (Vi-yana) ve üçüncüsü de, yine bir öğrencisi olan tarafımızdan (6) kaleme alınmıştır. Bu yazımız, sayın İsmail Cerrahoğlu'nun mezkûr yazısını tamamlamak gayesiyle hazırlanmıştır.

Bu son makalemiz ise, yukarıda bahsettiğimiz yazımızı tamamlamak maksadıyla yazılmış bulunmaktadır. Burada, merhumun kısaca hayatı sunuldukları

- Ankara 1969; Veli Ertan-Hasan Küçük, Cumhuriyet Devrinde Din Eğitimi, Din Müesseseleri ve Din Âlimleri, İstanbul 1976, s. 120-122; İsmail Cerrahoğlu, Eşsiz İnsan, Kıymetli Hoca Prof. M. Tayyib Okıç'ı Kaybettik, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi, II (1977), s. 1-3; aynı mll., Prof. M. Tayyib Okıç, Prof. M. Tayyib Okıç Armağanı, Ankara 1978, s. IX-X.
- (2) Bu hususta bk. Süleyman Tülücü, Merhum Prof. M. Tayyib Okıç'ın Eserleri üzerine, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, V (1982), s. 256-257.
- (3) İsmail Balıç, M. Tayyib Okıç (1902-1977), İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, VII/1-2 (1978), s. 330-331.
- (4) İsmail Cerrahoğlu, Prof. Muhammed Tayyib Okıç'ın İlmî Çalışmaları ve Eserleri, Prof. M. Tayyib Okıç Armağanı, Ankara 1978, s. XIII-XXVIII.
- (5) İsmail Balıç, M. Tayyib Okıç (1902-1977), İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, VII/1-2 (1978), s. 330-336.
- (6) Süleyman Tülücü, Merhum Prof. M. Tayyib Okıç'ın Eserleri Üzerine, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, V (1982), s. 253-257.

el-Bidâye, VIII, 97'den naklen) de gerçeği yansıtmamaktadır. Zehebî Şu'be'nin 'Ebû Hüreyre tedlis yapardı' dediğini nakletmekte fakat Şu'be'nin bu sözünü sahâbe mürseli olarak anlamakta ve 'Sahâbenin tedlisi çoktur ve bunda utanılacak bir şey yoktur. Çünkü onların tedlisi kendilerinden daha büyük sahâbedendir ve sahâbenin hepsi âdildir' diye yorumlamaktadır.⁶ İbn Kesîr ise Şu'be'nin 'Ebû Hüreyre tedlis yapardı' sözünü naklettikten sonra bunu şöyle yorumlamaktadır: "Yani Kâ'b'tan ve Resûlullah'tan işittiklerini rivâyet ediyor, fakat bunların kime ait olduğunu belirtmiyordu."⁷ İbn Kesîr ayrıca Şu'be'nin bu sözünü Ebû Hüreyre'nin "من أصبح حيا فلا يمiam له" rivâyetine işaretle bulunduğunu, Ebû Hüreyre'ye bu hadisi sorulunca, onu Resûlullah'tan duyan birinden işittiğini, kendisinin Resûlullah'tan duymadığını söylediğini belirtir. Bu rivâyet doğru kabul edilirse Ebû Hüreyre'nin naklettiği bütün hadisleri mevkufla rivâyet ettiği anlaşılabilir. Yoksa onun Kâ'b'ın sözlerini Resûlullah'a ref ettiği anlaşılmaz. Bîşr b. Saîd'in sözüne göre ise Ebû Hüreyre'nin naklettiği Kâ'b'ın sözleriyle Resûlullah'ın sözlerini birbirine karıştıran daha sonraki râvilerdir. Bîşr b. Saîd der ki: "Allah'tan korkun ve hadisi doğru ezberleyin. Vallâhi biz Ebû Hüreyre'nin yanında oturduk. O bize Resûlullah'tan hadis rivâyet eder, Kâ'bu'l-Ahbâr'dan da bize rivâyette bulunurdu. Sonra kalkar giderdi. Bizimle beraber olanlardan bazılarının daha sonra Resûlullah'ın hadislerini Kâ'b'a, Kâ'b'ın sözlerini de Resûlullah'a nispet ettiğini duyardım."⁸ Eğer Kâ'b ve Resûlullah'ın rivâyetlerinin birbirine karıştığı kabul edilirse, Kâ'b'tan nakdedilen bazı mevkufla rivâyetlerin de aslında merfû olduğunu düşünmek gerekir ki, kimse bunu söylememektedir.

"İbn Kesîr 'Yeryüzü yedi tanedir ve her birinde sizin peygamberiniz gibi peygamber vardır' rivâyetinin İbn Abbas'tan geldiğinin sabit olması durumunda, rivâyetin isrâiliyat olarak değerlendirileceğini ifade etmiş olması da bazı sahâbilerin rivâyetlerin ref'inde etkili olabileceğine işaret etmektedir" (s. 136) değerlendirmesinde de İbn Abbas'ın bundan sorumlu tutulduğu görülmektedir. Hâlbuki rivâyeti ref eden İbn Abbas değil, daha sonraki râvilerdir.

Son olarak, Suîçmez, ref sorunu bağlamında tartışma konusu olan rivâyetlerin tüm hadis kaynaklarında yer aldığını ve ref sorununun bütün hadis kaynaklarını etkilediğini, bu sebeple tüm olumsuzlukları dikkate alarak her rivâyetin ref sorunu bağlamında incelenmesi gerektiğini söylemektedir (s. 143) ki, bu hadis literatürüne yönelik aşırı bir endişedir.

⁶ Zehebî, *Siyer*, Müessesetü'r-risâle, 9. Baskı, Beyrut, 1413, II, 608. (قال يزيد بن هارون سمعت شعبة قال يقول كان أبو هريرة يدلس قلت تدليس الصحابة كثير ولا عيب فيه فإن تدليسهم عن صاحب أكبر منهم والصحابة كلهم عدول)

⁷ İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, Mektebetü'l-me'ârif, Beyrut, ts. VIII, 109. (وقال يزيد بن هارون سمعت شعبة يقول أبو هريرة كان يدلس أي يروي ما سمعه من كعب وما سمعه من رسول الله صلى الله عليه وسلم ولا يميز هذا من هذا)

⁸ İbn Kesîr, *el-Bidâye*, VIII, 109; Zehebî, *Siyer*, II, 436.

Okici, Muhammed Tayyib

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

M. Said Hatiboğlu İle M. Tayyib Okiç'in İlmî Kişiliği ve Tesirleri Üzerine

Doç. Dr. İbrahim HATİBOĞLU

İbrahim Hatiboğlu: Muhterem Hocam, Türkiye'de İlahiyat Fakültelerinin kurumsal anlamda şekillenmesinde önemli katkıları bulunan Merhum M. Tayyib Okiç hocamıza dair TDV İslâm Ansiklopedisi'ne yazdığım madde dolayısıyla karşılaştığım meselelerle ilgili sormak istediğim bazı hususlar var. Ancak ben önce sizin hocamızla ilk tanışmanız, hocamızın Türkiye'ye gelişi ve İstanbul, Ankara, Konya, Erzurum macerası, sizin kendisinden neler öğrendiğiniz ve hocanın akademik hayatınıza etkileri gibi bazı konularda bilgi edinmekle başlamak istiyorum.

M. Said Hatiboğlu: Ben 1954'te fakülteye başladım. O sırada hoca fakülte-de hocalarımız arasındaydı, işittik bir Tayyib hoca varmış. Çünkü bir ve ikinci sınıfta yoktu dersi, üç ve dördte vardı hocanın. Ben ikinci sınıftayken hocanın hadis derslerine gitmeye başladım. Hoca tabii dışardan gelenleri, kendi talebesi olmayanları tanıyor. Bir de üstelik kalkıp da kendi sınıfındakiler yazmazken tahtaya yazarsan hadisleri. Dikkatini çekmişiz biz. Bize iltifatta bulunmaya başladı, nerelisin oğlum, nerden geldin, şudur budur gibi... Biz tabii, müthiş hürmet ediyoruz hocaya. Çünkü hoca namazında abdestinde bir adam. Ötekilerde görmüyoruz bakın onları. Yok, onlarda çünkü. Sadece Neşet Çağatay doçent iken Cuma namazlarına gelirdi bizimle. Daha sonra onu da belki boşladı, bilmiyorum. O İspartalıdır, bir onu tanıyoruz. Onun dışında, profesörlerin dışında Kemal Edip Kürkçüoğlu vardı. Allah rahmet eylesin, o beş vaktini kılardı, allâme bir adamdı bakın. Onu profesör yapmadılar. Dinî metinler dersi hocamız olmuştu. Bize tasavvuf dersleri verirdi. Öğretim görevlisiydi. Kendi el yazısıyla yazdığı bir defteri vardı *Tasavvuf Tarihi* diye. Emane-

Bu mülâkât, 05 Eylül 2006 Salı günü muhterem M. Said Hatiboğlu hocamızın Ankara'daki evinde gerçekleştirilmiş, uzun bir görüşmenin bir kısmıdır. Mülâkât esnasında AÜ İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bünyamin Erul da hazır bulunmuş, o da bazı sorularla mülâkâtın zenginleşmesine önemli katkılar sağlamıştır.

**PROF. MUHAMMED TAYYİB OKIÇ'IN İLMİ
ÇALIŞMALARI VE ESERLERİ**

Prof. M. Tayyib Okıç ana dili olan Boşnakçadan (ki bu dil Sırpça, Hırvatça ve Karadağcayı da ihtiva etmektedir) başka, Okul sıralarında ki edebiyat derslerinde Slovence ve Almancayı, Üsküb-deki yedi senelik ikameti esnasında pratik Makedonca ve Bulgar-cayı, kısacası bütün Güney Slav dillerini öğrenmişti. Pariste 1927-1929 senesine kadar Polonyalı arkadaşı Mihael Domaseviç'den (ken-disine verdiği arapça derslerine mukabele olmak üzere) Lehçe ve Çekçe okumuştur. Menşe itibariyle ana dili boşnakçaya yakın olan diğer Slav dillerinden ayrı olarak, Saray-Bosna'daki İtalyan dil kursunda İtalyanca (1941-1942), Önce Pariste 1930 da bir İngiliz arkadaşı ile (arapça ile mübadele şeklinde) daha sonra İstanbulda (1948-1949 da «Amerikan lisan ve Ticaret Dershanesi»nde İngiliz-ceye devam etmiştir. Bu dillerden başka, Lâtince, Rusça, Arapça, Türkçe ve Farsça dillerinden diploma sahibi olduğunu, daha ev-velce zikretmiştik. Ana dili boşnakçadan başka, Arapça, Türkçe ve Fransızcayı konuşacak ve yazacak derecede mükemmel bilirdi. Kı-sacası merhûm çok lisan bilen bir «polyglotte» idi.

Prof. M. Tayyib Okıç'ın, kitablari, tetkik yazıları, ansiklopedi maddeleri, kitab tanıtımları, tercemeler, önsözler olmak üzere yüz-lerce makalesi çeşitli eserlerde ve mecmualarda, boşnakça, türkçe, arapça ve fransızca olarak neşredilmiştir. Bu dillerde neşredilme-miş ve hazırlamakta bulunduğu yazılar da mevcuttur. Elimizde bu-lunan malzemedden çıkarabildiğimiz kadarı ile bu çeşitli dillerdeki araştırmalarını sıralamaya çalışacağız. Bu hususta bazı eksikleri-miz olacağını peşinen söylemek isteriz.

A. Boşnak Dilinde :

Merhûm hocamızın kalemle uğraşmaya başlaması oldukça er-

11 HAZİRAN 1999

Prof. M. TAYYİB OKIÇ ARMAĞANI

[Aşofork Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi]

Ankara-1978, s. XIII - XXVIII

DN:63564

M. İlahiyat : Genel : 11057

Prof. M. Tayyib Okıç ARMAĞANI

[Adana Üniuersitesi İslami İlimler Fakültesi]

Ankara, 1978, s. XIII - XXVIII

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

ISAM72931

297 TAY.0

20 OCAK 1996

PROF. MUHAMMED TAYYİB OKIÇ'IN İLMİ ÇALIŞMALARI VE ESERLERİ

Prof. M. Tayyib Okıç ana dili olan Boşnakçadan (ki bu dil Sırpça, Hırvatça ve Karadağcayı da ihtiva etmektedir) başka, Okul sıralarında ki edebiyat derslerinde Slovence ve Almancayı, Üsküb-deki yedi senelik ikameti esnasında pratik Makedonca ve Bulgar-cayı, kısacası bütün Güney Slav dillerini öğrenmişti. Pariste 1927-1929 senesine kadar Polonyalı arkadaşı Mihael Domaşeviç'den (kendisine verdiği arapça derslerine mukabele olmak üzere) Lehçe ve Çekçe okumuştur. Menşe itibariyle ana dili boşnakçaya yakın olan diğer Slav dillerinden ayrı olarak, Saray-Bosna'daki İtalyan dil kursunda İtalyanca (1941-1942), Önce Pariste 1930 da bir İngiliz arkadaşı ile (arapça ile mübadele şeklinde) daha sonra İstanbulda (1948-1949 da «Amerikan lisan ve Ticaret Dershanesi»nde İngiliz-ceye devam etmiştir. Bu dillerden başka, Lâtince, Rusça, Arapça, Türkçe ve Farsça dillerinden diploma sahibi olduğunu, daha ev-velce zikretmiştik. Ana dili boşnakçadan başka, Arapça, Türkçe ve Fransızcayı konuşacak ve yazacak derecede mükemmel bilirdi. Kı-sacası merhûm çok lisan bilen bir «polyglotte» idi.

Prof. M. Tayyib Okıç'ın, kitablari, tetkik yazıları, ansiklopedi maddeleri, kitab tanıtımları, tercemeler, önsözler olmak üzere yüz-lerce makalesi çeşitli eserlerde ve mecmualarda, boşnakça, türkçe, arapça ve fransızca olarak neşredilmiştir. Bu dillerde neşredilme-miş ve hazırlamakta bulunduğu yazılar da mevcuttur. Elimizde bu-lunan malzemenen çıkarabildiğimiz kadarı ile bu çeşitli dillerdeki araştırmalarını sıralamaya çalışacağız. Bu hususta bazı eksikleri-miz olacağını peşinen söylemek isteriz.

A. Boşnak Dilinde :

Merhûm hocamızın kalemlerle uğraşmaya başlaması oldukça er-